

Misèria ideològica dels «light» i dels «heavy»

Un dels debats que encara ara continua omplint més papers té a veure amb el procés de definició de models lingüístics per als mitjans de comunicació de masses. Un debat que en molts casos s'ha reduït a una polèmica superficial entre els defensors d'un suposat model de català «pur» enfrontat a un model «bastard», o entre un d'«arcaic» enfrontat a un de «viu». A aquest reduccionisme maniqueu hi ha contribuït en bona mesura la demagògia i el gremialisme d'una part dels mateixos participants en l'esmentada polèmica. Val la pena de dir que les aportacions més interessants, i

JOSEP DUIKANS

des de les aportacions més interessants, i ara les més silencioses, amb vista la fixació d'un model de català modern, ric i funcional, han vingut de treballadors de la llengua que des de Girona, Palma, Barcelona o València s'han mantingut lluny dels simplismes i prejudicis d'uns i altres.

Els autors que recullen amb més claredat els components ideològics dels dos suposats bàndols i que han estat promoguts pels mitjans de difusió com a caps visibles de les dues opcions són M. Lluïsa Pazos d'una banda i Ivan Tubau de l'altra.

L'aparició i el ressò públic dels llibres de la Pazos coincideixen amb la davallada de les posicions de lluita per la llengua inspirades en la sociolingüística crítica i altres metodologies de base dialèctica, i amb l'ascens dels discursos sobre la puresa i contaminació de la llengua i les visions de base idealista.

L'eix del discurs de la Pazos consisteix bàsicament a atacar de forma irada les propostes dels anomenats *light*, perquè al seu parer degraden la llengua. En aquest sentit les diatribes de l'autora són comprensibles en tant que reaccions a la situació de precarietat en què s'ha de moure el

català, però la seva perspectiva resulta poc consistent i de caire formalista a causa sobretot d'una manca de consideració dels aspectes d'ordre contextual que acullen i donen sentit als fenòmens lingüístics. El punt de vista de l'autora respon a allò que Aracil anomenava mentalitat antisociolingüística, en què la llengua és vista com a una mena de presència autònima desvinculada de la societat que la fa servir. La llengua és innocent, ens repeteix l'autora. Algunes de les característiques que presenta aquesta òptica són l'emfasització de la personalitat i la identitat de la llengua contra la idea de producció i realització, la utilització d'imatges i símils poètics que subjectivitzen inevitablement qualsevol aproximació a la realitat o l'apoliticisme acompanyat d'invocacions patriòtiques abstractes.

Tot aquest conjunt de factors converteixen el seu discurs en una apologia conservacionista de la llengua, que té poc a veure amb la concepció ecològica de l'idioma que defensen els lingüistes socials més avançats i, en el pla polític, l'esquerra d'alliberament.

Arran del ressò del seu primer llibre, la Pazos i altres persones

van crear el collectiu Llengua Nacional, el qual edita una publicació amb el mateix nom. El contingut dels dos números que fins ara han sortit és desigual i el seu model, poc definit. Els textos no responen a una orientació prou clara i no hi ha una ruptura significativa amb certes ideologies del regionalisme.

A l'altre costat de la polèmica es troba Ivan Tubau, que considera que la progressiva dialectalització que pateixen les llengües subordinades com el català és un fenomen natural que cal acceptar i fins i tot afavorir. Una visió que beu a la mateixa font ideològica que, per exemple, trobem en algunes formulacions relacionades amb la teoria d'origen americà de l'anomenat «coeficient intel·lectual» (IQ). De l'aplicació d'aquest sistema de mesurament, algun autor arriba a la «brillant» conclusió que els individus de color i la gent blanca de les classes desposseïdes tenen un IQ més baix i, per tant, posseeixen sobretot aptituds associatives i, en conseqüència, no seria convenient ni democràtic inculcar-los hàbits de pensament abstracte, ja que això aniria en contra de la seva naturalesa. Semblantment, segons el parer de Tubau, no caldria procurar resoldre i superar els efectes de desestructuració que caracteritzen les llengües minoritzades, perquè això aniria en contra de la seva naturalesa. I tampoc no caldria eliminar les causes de la minorització, perquè resultaria poc democràtic.

Un dels objectius del discurs de Tubau sembla que sigui convèncer la ciutadania de la necessitat d'acceptar i acomodar-se als efectes d'una situació de minorització lingüística, que és presentada com a immutable, i convertir en inamovibles unes determinades normes socials basades en la desigualtat.

Relacionats amb Tubau trobem altres autors, que s'han aplegat en

el Grup d'Estudis Catalans, que hi presenten coincidències ideològiques de fons. Una de les principals característiques d'aquest grup té a veure amb la seva creença que «vivim en el millor dels mons possibles», i d'aquí deriva la seva tendència a installar-se en allò que hi ha. Aquesta consideració els ha portat a fer paradoxal que les seves propostes per a la fixació de la llengua comuna no tenen en compte tota la comunitat (no sabem el lloc que una publicació adreçada a tot l'àmbit català com *El Temps* ocuparia en el seu particular univers), o a actuacions prescriptives i arrogants allà on en tot cas no hi hauria d'haver més que una simple descripció de les formes d'ús de la llengua.

Malgrat el seu aparent enfrontament, les visions que translluen en els textos d'uns i altres coincideixen, tot i partir de plantejaments diferents, a separar la llengua del marc social i cultural que l'ha generada, i a no prendre en consideració la necessitat de transformar la realitat sociolingüística catalana. Català *heavy* contra català *light*, o conservadorisme contra conservadorisme.

La prolongació d'aquesta polèmica de vol gallinaci resulta fallaç, perquè la diguem-ne qualitat de la llengua està inevitablement relacionada amb la plenitud d'ús. I això sembla que cap dels polemistes no ho té prou en compte.

Immersos com estem en un procés galopant de substitució lingüística; amb una societat catalana feta funcionar, a banda dels usos simbòlics, amb unes altres llengües per imperatius polítics i de mercat; sense una estratègia de planificació digna d'aquest nom i amb una alta desmobilització popular, fa la impressió que continuament es tiren pilotes fora i que es creen cortines de fum per evitar el qüestionament d'un ordre anorreador que alguns voldrien eternal.

NARCÍS SELLAS I RIGAT